

พืชและพาหะสิ่งต้องห้าม
ศัตรูพืชสิ่งต้องห้าม
และพืชสิ่งจำกัด

เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2550 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ลงนามในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวม 3 ฉบับ ซึ่งออกตามมาตรา 6 ของ พ.ร.บ. กักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. กักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 โดยประกาศกระทรวงฯ ทั้ง 3 ฉบับ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2550 และจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 60 วัน คือตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไป

ประกาศกระทรวงฯ 3 ฉบับ ครอบคลุมเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร

การออกประกาศกระทรวงฯ นี้เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเข้ามาของศัตรูพืชร้ายแรงจากต่างประเทศ การเคลื่อนเข้ามาของศัตรูพืชดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อการเกษตรของประเทศไทย ประกาศกระทรวงฯ มี 3 เรื่อง คือ

- ประกาศฉบับกำหนดชนิดพืชและพาหะนำเข้า ตามบัญชีแนบท้ายประกาศ เป็นสิ่งต้องห้าม (Specification of Plants and Carriers from Certain Sources as Prohibited Articles)
- ประกาศฉบับกำหนดศัตรูพืช ตามบัญชีแนบท้ายประกาศ เป็นศัตรูพืชต้องห้าม (Specification of Plant Pests as Prohibited Articles)
- ประกาศฉบับกำหนดชนิดพืช ตามบัญชีแนบท้ายประกาศ เป็นสิ่งจำกัด (Specification of Plants from Certain Sources as Restricted Articles)

วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงแก้ไขประกาศกระทรวงฯ

เหตุผล มีสาเหตุมาจากหลักเกณฑ์เดิมที่เคยใช้ประกาศกำหนดสิ่งต้องห้าม สิ่งจำกัด และสิ่งไม่ต้องห้าม ให้ความสำคัญที่พืชเป็นหลัก ต้องเป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจหรือพืชที่มีแนวโน้มจะเป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจในอนาคตของประเทศและมีศัตรูพืชร้ายแรง จึงจะกำหนดเป็นสิ่งต้องห้ามหรือสิ่งจำกัดได้ ในขณะที่พืชซึ่งไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจแต่มีศัตรูพืชร้ายแรงกลับไม่มีอยู่ในหลักเกณฑ์ ทำให้การดำเนินงานกักกันพืชเพื่อควบคุมการเข้ามาของศัตรูพืชร้ายแรงจากต่างประเทศขาดประสิทธิภาพ

สาระสำคัญ ประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การกำหนดพืชและพาหะเป็นสิ่งต้องห้าม การกำหนดศัตรูพืชเป็นสิ่งต้องห้าม และ การกำหนดพืชเป็นสิ่งกักัด เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ศัตรูพืชร้ายแรงจากต่างประเทศอาจเล็ดลอดเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศ ในที่นี้จะเน้นเฉพาะสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าซึ่งเมล็ดพันธุ์พืช และการขยายความตามที่ประกาศกระทรวงฯ กำหนดไว้ เพื่อถ่ายแก้ความเข้าใจซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุม ตกหล่น หรือยังไม่ถูกต้องครบถ้วน ดังนั้น สมควรอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการต้องศึกษาและทำความเข้าใจในรายละเอียดของประกาศกระทรวงฯ แต่ละฉบับ รวมทั้งบัญชีรายชื่อพืชและพาหะที่เป็นสิ่งต้องห้าม พืชที่เป็นสิ่งกักัด และรายชื่อศัตรูพืชที่เป็นสิ่งต้องห้าม รายละเอียดดูได้จากเว็บไซต์ของสมาคมฯ (www.seed.or.th)

I. เมล็ดพันธุ์พืชและพาหะสิ่งต้องห้าม

ชนิดพืชและพาหะที่เป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรตามรายการที่ระบุในบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงฯ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเมล็ดพันธุ์มีสาระโดยสรุปได้ดังนี้

1. ส่วนหนึ่งส่วนใดของมะละกอ ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพด (ไม่รวมข้าวโพดป๊อปคอนที่นำมาเพื่อบริโภคโดยตรง)
2. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในสกุล
 - *Gossypium spp.*
 - *Oryza spp.*
 - *Sorghum spp.*
3. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชวงศ์ (Family Solanaceae)

การนำเข้าพืชสิ่งต้องห้าม

1. พืชและพาหะสิ่งต้องห้ามจากประเทศต่างๆ จะอนุญาตให้นำเข้าได้ต้องผ่านการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชก่อน และได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพิกถอนจากการเป็นสิ่งต้องห้ามจากประเทศที่เป็นแหล่งส่งออกนั้นๆ แล้ว และการนำเข้าต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการตามที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด

2. บทเฉพาะกาล หรือข้อบังคับเฉพาะกรณี

บทเฉพาะกาลบัญญัติไว้ ดีความได้ว่า

2.1 กรณีที่เคยมีการนำเข้าในลักษณะทางการค้าในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาก่อนที่ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ คือตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไป ผู้ประกอบการยังสามารถนำเข้าได้ตามปกติจนกว่าการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชของสิ่งต้องห้ามจะแล้วเสร็จ แต่มีเงื่อนไขว่า องค์กรอารักขาพืชแห่งชาติของประเทศผู้ส่งออก (National Plant Protection Organization หรือ NPPO) จะต้องยื่นแจ้งความประสงค์ขออนุญาตนำเข้าเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมแสดงหลักฐานที่เคยมีการนำเข้าลักษณะการค้าภายในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2550 จนถึงวันที่ 29 กันยายน 2550

2.2 ในกรณีมีเหตุจำเป็นเมื่อครบกำหนดตาม 2.1 แล้ว อธิบดีกรมวิชาการเกษตรอาจอนุญาตให้แจ้งความประสงค์ขออนุญาตนำเข้าตามข้อ 2.1 เป็นกรณีๆ ไป ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใน 60 วัน

2.3 ชนิดพืชและพาหะใด ถ้า NPPO ของประเทศผู้ส่งออกไม่แจ้งขออนุญาตนำเข้า เมื่อพ้นกำหนดตามข้อ 2.1 และ 2.2 แล้ว จะไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าอีกต่อไป หากประสงค์จะนำเข้าต้องปฏิบัติตามข้อ 1

2.4 NPPO เมื่อยื่นความจำนงค์ขอนำเข้าแล้ว จะต้องส่งข้อมูลทางวิชาการของสิ่งต้องห้ามที่จะขออนุญาตนำเข้าเพื่อประกอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชต่อกรมวิชาการเกษตร ภายในระยะเวลา 120 วัน คือนับตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2550 ถึง 27 มกราคม 2551

2.5 ประกาศฉบับนี้ไม่ครอบคลุมชนิดพืชและพาหะต้องห้ามที่มีการอนุญาตนำเข้าภายใต้ข้อตกลงที่ทำโดยภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนวันที่ 31 กรกฎาคม 2550 เว้นแต่มีข้อมูลเชื่อได้ว่าการระบาดของศัตรูพืชชนิดใหม่กับสิ่งต้องห้ามที่ได้อนุญาตซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อประเทศไทย

3. กรณีที่ผู้ประกอบการไทยประสงค์จะนำเข้าซึ่งพืชสิ่งต้องห้ามจากประเทศที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้า ผู้นำเข้าต้องยื่นขออนุญาตนำเข้าได้เฉพาะเพื่อการทดลองและวิจัยเท่านั้น

4. การอนุญาตนำเข้าพืชสิ่งต้องห้ามเพื่อการทดลองและวิจัย เป็นอำนาจของอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ผู้นำเข้าต้องยื่นคำขออนุญาตนำเข้าพร้อมแผนงานทดลองวิจัย การนำเข้าสิ่งต้องห้ามต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชจากประเทศต้นทางกำกับมาด้วย และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด

5. สมาคมฯ ขอแนะนำว่า เพื่อไม่ให้รายการชนิดพืชที่ผู้ประกอบการไทยเคยมีการนำเข้าในลักษณะการค้า ไม่ตกหล่นจากรายการชนิดพืชที่ NPPO ของประเทศผู้ส่งออกจะแจ้งขออนุญาตนำเข้า ซึ่งจะมีผลทำให้ไม่สามารถนำเข้าได้หลังจากครบกำหนดการยื่นคำขอ ผู้ประกอบการไทยควรได้มีการรวบรวมรายการชนิดพืชและประเทศที่ส่งออก ส่งข้อมูลให้กับสมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทยเพื่อช่วยในการตรวจสอบ หรือจะไปขอตรวจสอบที่ กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตรก็ได้ หากมีรายการตกหล่นจริง จะได้รับแจ้งให้มีการแจ้งเพิ่มเติม

III. ศัตรูพืชสิ่งต้องห้าม

ตามบัญชีศัตรูพืชเนบท้ายประกาศกระทรวงฯ เป็นศัตรูพืชกักกัน (Quarantine pest) ซึ่งเป็นศัตรูพืชร้ายแรงและยังไม่มีรายงานพบในประเทศไทย ถ้ามีการแพร่ระบาดเข้ามาอาจจะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเกษตรภายในประเทศ ศัตรูพืชกักกันมีทั้งหมด 369 ชนิด ประกาศกระทรวงฯ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2550 ในอนาคตอาจมีการประกาศรายชื่อศัตรูพืชกักกันเพิ่มเติม ตามประกาศกระทรวงฯ มีศัตรูพืชกักกันที่อาจติดมากับเมล็ดพันธุ์ 6 รายการ คือ รา แบคทีเรีย ไวรัส ไวรอยด์ วัชพืช และที่ยังไม่ทราบสาเหตุ (คู่มือการศัตรูพืชจากบัญชีเนบท้ายประกาศ)

III. พืชสิ่งกักต

พืชสิ่งกักตตามบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวง ฯ อนุญาตให้นำเข้าได้โดยต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชกำกับมาทบสินค้า ในอนาคตอาจมีการกำหนดเงื่อนไขเฉพาะเพิ่มเติมสำหรับการนำเข้าพืชบางชนิด โดยจะมีการออกประกาศกรมวิชาการเกษตรแจ้งให้ทราบเป็นการล่วงหน้า นอกจากนี้ พืชสิ่งกักตบางชนิด อาจถูกปรับสถานภาพเป็นสิ่งที่ต้องห้ามได้ในอนาคต หากผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชในภายหลัง พบว่า ศัตรูพืชบางชนิดมีความเสี่ยงสูงและมาตรการจัดการความเสี่ยงมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2550 มีรายชื่อพืชสิ่งกักตสรุปได้ดังนี้

1. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Apiaceae ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผักชี *Coriandrum sativum L.*
2. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Asteraceae ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ทานตะวัน *Helianthus annuus L.* ผักกาดหอม *Lactuca sativa L.* พืชสกุลเอสเทอร์ *Aster spp.* และพืชสกุลคริสแซนทีมัม *Chrysanthemum spp.*
3. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Boraginaceae ได้แก่ พืชสกุลไมโอโซทิส *Myosotis spp.*
4. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Brassicaceae ได้แก่ พืชสกุลบราสซิกา *Brassica spp.* และพืชสกุลราฟานัส *Raphanus spp.*
5. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Caryophyllaceae ได้แก่ คาร์เนชัน *Dianthus caryophyllus L.* และพืชสกุลจิปโซฟิลลา *Gypsophila spp.*
6. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Chenopodiaceae ได้แก่ สปีแนช *Spinacia oleracea L.*
7. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Convolvulaceae ได้แก่ พืชสกุลไอโพเมีย *Ipomoea spp.*
8. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Cucurbitaceae (ไม่รวมถึงผลสดเป็นสิ่งที่ต้องห้าม) ได้แก่ แดงโม *Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. & Nakai* มะระ *Momordica charantia L.* พืชสกุลคูกูมิส *Cucumis spp.* พืชสกุลกูเคอร์บิตา *Cucurbita spp.* และพืชสกุลลูฟฟา *Luffa spp.*
9. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Euphorbiaceae ได้แก่ ละหุ่ง *Ricinus communis L.*
10. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Fabaceae ได้แก่ ถั่วลิสง *Arachis hypogaea L.* ถั่วมะแฮะ *Cajanus cajan (L.) Millsp.* ถั่วหัวช้าง *Cicer arietinum L.* ถั่วเหลือง *Glycine max (L.) Merr.* ถั่วแขก *Phaseolus vulgaris L.* ถั่วลันเตา *Pisum sativum L.* และพืชสกุลวิกนา *Vigna spp.*
11. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Geraniaceae ได้แก่ พืชสกุลเจอร์ราเนียม *Geranium spp.*
12. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Iridaceae ได้แก่ พืชสกุลเกลดิโอลัส *Gladiolus spp.*
13. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Liliaceae ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง *Asparagus officinalis L.* พืชสกุลอัลเลียม *Allium spp.* พืชสกุลลิลียม *Lilium spp.* พืชสกุลนาซิสซัส *Narcissus spp.* พืชสกุลทูลิป้า *Tulipa spp.*
14. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Malvaceae ได้แก่ กระจับปี่ *Abelmoschus esculentus (L.) Moench.*
15. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Pedaliaceae ได้แก่ งา *Sesamum indicum L.*
16. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Poaceae ได้แก่ ข้าวโอ๊ต *Avena sativa L.* ข้าวบาร์เลย์ *Hordeum vulgare L.* มิลเล็ต *Panicum miliaceum L.* พืชสกุลแบมบูซ่า *Bambusa spp.* พืชสกุลทริทิคัม *Triticum spp.* พืชสกุลซอซเซีย *Zoysia spp.*
17. ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชในวงศ์ Rosaceae ได้แก่ พืชสกุลโรซ่า *Rosa spp.*

IV คำนิยาม

สิ่งต้องห้าม หมายถึง ส่วนของพืชหรือพาหะ การนำเข้ามีความเสี่ยงสูงที่ศัตรูพืชร้ายแรงจะเข้ามา (Introduce) ตั้งรกราก (Establish) แพร่กระจาย (Spread) และก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic importance) ติดตามมาภายหลัง มาตรการจัดการความเสี่ยงศัตรูพืชมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน

สิ่งกักกั หมายถึง ส่วนของพืชหรือพาหะ การนำเข้ามีความเสี่ยงสูงที่ศัตรูพืชร้ายแรงจะเข้ามา (Introduce) ตั้งรกราก (Establish) แพร่กระจาย (Spread) และก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic importance) ติดตามมาภายหลัง มาตรการจัดการความเสี่ยงศัตรูพืชไม่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน

National Plant Protection Organization (NPPO) หมายถึง องค์กรซึ่งจัดตั้งโดยรัฐบาลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ใน อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC) (สำหรับประเทศไทย NPPO คือ กรมวิชาการเกษตร)
